

ÎNCEPUTUL ȘCOLILOR MODERNE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ. ISTORIA ȘCOALELOR DIN FOSTUL JUDEȚ MUSCEL

*

THE BEGINNING OF MODERN SCHOOLS IN WALLACHIA. THE HISTORY OF SCHOOLS IN THE FORMER COUNTY OF MUSCEL

*

LE DÉBUT DES ÉCOLES MODERNES EN VALACHIE. L'HISTOIRE DES ÉCOLES DANS L'ANCIEN COMTÉ DE MUSCEL

Amalia-Maria OPRIȘOIU¹

Rezumat: În articolul curent ne-am propus să realizăm o scurtă incursiune prin ceea ce a însemnat fostul județ al Muscelului. Mai exact, am călătorit în perioada secolului al XIX-lea spre a putea ilustra câteva episoade din evoluția școlilor în acel spațiu. Am trecut în revistă mai multe evenimente importante pentru dezvoltarea învățământului local muscelian, care au avut și ecouri pe plan național. Am discutat despre evoluția învățământului plecând de la școlile domnești, ajungând la cele private, deschise de străini și cele naționale, de stat, dezvoltate începând cu perioada regulamentelor organice. S-a avut în vedere analizarea și expunerea unor alte aspecte, mai puțin cercetate, precum: manualele și programa școlară. De asemenea, am pătruns și în viața profesională a câtorva cadre didactice marcante pentru spațiul și timpul pe care le-am avut în vedere pentru studiu.

Cuvinte cheie: Istoria învățământului, Muscel, profesori, școală, secolul al XIX-lea

*

Summary: In the current article we proposed to make a short journey through what the former county of Muscel meant. More precisely, I traveled during the 19th century to be able to illustrate some episodes of the evolution of schools in that space. We reviewed several important events for the development of local education in Muscel, which also had echoes on a national level. We discussed the evolution of education starting from the princely schools, reaching the private ones opened by foreigners and the national, state ones, developed starting from the period of the organic regulations. The analysis and exposure of other less researched aspects such as: textbooks and the school curriculum were considered. I have also penetrated into the professional lives of several teaching staff who are remarkable for the space and time that I have in mind for the study.

Key words: History of education, Muscel, teachers, school, 19th century

*

Résumé: Dans le présent article, nous nous sommes proposé de faire une courte incursion dans ce que signifiait l'ancien comté de Muscel. Plus précisément, il s'agit d'un voyage imaginaire au cours du XIXe siècle pour pouvoir illustrer quelques épisodes de l'évolution des écoles dans cet espace. Nous avons passé en revue plusieurs événements importants pour le développement de l'éducation locale à Muscel, qui ont également eu des échos au niveau national. Nous avons évoqué l'évolution de

¹ Universitatea București, Facultatea de Istorie.

l'enseignement à partir des écoles princières, jusqu'aux privées ouvertes par les étrangers et les nationales, étatiques, développées à partir de la période des règlements organiques. L'analyse et l'exposition d'autres aspects moins étudiés tels que les manuels scolaires et le programme scolaire ont été pris en compte. J'ai également pénétré dans la vie professionnelle de plusieurs enseignants qui se distinguent par l'espace et le temps que j'envisage étudier.

Mots clés: Histoire de l'éducation, Muscel, enseignants, école, XIXe siècle

*

Câmpulungul a fost un oraș de o importanță majoră pentru județul Muscel și un centru economic puternic, care timp de secole a făcut negoț cu Ardealul și alte localități din Muntenia. Datorită acestor calități este de înțeles că va deveni un centru cultural grație influențelor și dorinței cetățenilor de a evolua. Astfel, de-a lungul anilor în respectiva zona s-au deschis diferite școli domnești sau private, acestea fiind organizate de preoții de origine grecească, adăugându-se o tipografie și diferite centre de administrare unde era nevoie de oameni cu știință de carte.

Interesul ca părinții să își trimită copii la învățătură datează încă din secolele XVII, XVIII, sau poate chiar mai devreme, lecțiile desfășurându-se cu ajutorul profesorilor privați sau al școlilor domnești. Mai exista posibilitatea ca preotul din localitate să se ofere să învețe copii din sat tainele învățaturii. Organizare unei școlii în curtea bisericii s-a făcut, de exemplu și la Câmpulung pe dealul Flămândă la Schitul Mărculesci care a fost ctitorit de spătarului Dumitrașcul Rosetti². Biserica Schitului Mărculești care are hramul Înălțarea Domnului, Sfântul Dimitrie și Sfânta Maria, a fost ridicată în anul 1765 și numai după un secol de existență a fost dărâmată³ din pricina amplasării, ea fiind așezată pe Dealul Flămânda care cu trecerea timpului a prezentat urme de eroziune.

De-a lungul timpului, schitul fost deținut de Dumitru Rosetti care l-a oferit boierilor Filipești în anul 1792. Aceștia au decis ca în anul 1860 ca așezământul să se întoarcă la familia Rosetti. După aceea Nicolae Rosetti a oferit lăcașul, în anul 1890, Primăriei din Câmpulung⁴. Prin inițiativa primăriei și a lui Nicolae Rosetti, s-a organizat o mică școală cu internat, autoritatea folosindu-se odăile schitului pentru a adăposti tinerii școlarii.

Înainte de anul 1795, aici a fost o mică școală unde tot un preot îi învăța pe copii alfabetul și citirea. Dumitrașcu Rosetti va cere apoi ajutorul domnitorului Alexandru Moruzi, Rosetti nemaiavând resursele necesare că să continue întreținerea școlii, mai ales că școala era destinată pentru copii defavorizați. Alexandru Moruzi va

² V. A. Urechia, *Istoria scolelor de la 1800-1864 cu o scurtă introducere cuprinzând note din istoria culturii naționale anterioare secolului XIX, vol I* București, Imprimeria statului, 1892, p. 88.

³ Horia Teodoru, *Biserica Schitului Mărculești-Flămânda din Câmpulung-Muscel Studiu Arhitectonic*, în revista

“Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice” anul XXXV, 1942 p. 178.

⁴ Dan Simionescu, *Biserica Flămânda din Câmpulung-Muscel*, în revista “Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice” anul XXXV, 1942 p. 175.

ajuta din punct de vedere material schitul care va obține „de la domn un venit anual de 1200 lei vama Dragoslavele, 50 bolovani de sare și 20 de familii de țigani”⁵. Acest hrisov va fi întărit în anul 1803 de către domnitorul Constantin Ipsilanti⁶, întărirea având ca obiectiv să prelungească activitatea școlii. Pe lângă cele doua hrisoave care au fost date pentru a restabili și echilibra cheltuielile aduse de școală, domnia s-a îngrijit și de hanul din preajma schitului, care oferea adăpost școlarilor și celor defavorizați. Mai există hrisoavele emise de Mihai Șuțu în care se enunță următoarele: „scutește 7 oameni streini, de toate angariile câte este pese an în țară, dela visterie ... precum și dreapte bucate ce are schitul, stupi și rămători, scutește de dijmărit, și vinul ce face în vii, vinăriciu...”⁷, cel din urmă, domnitorul întărește hrisovul destinat lui Manuil Rosetti și mai adaugă 50 de talerii, obținuți de la Vama din Dragoslavele.

Dumitrașcu Rosetti a organizat această școală fără să se folosească de banii comunității, fiind primiți toți cei care doreau educație. În anul 1790 schitul a fost reperat, deoarece fost distrus de niște nemți care se îndreptau spre Austria⁸. Menirea lui nu mai era să fie loc de închinăciune. Acest mic schit era îngrijit de un singur călugăr, iar menirea este precizată în hrisovul lui Mihai Șuțu din iulie 1792 unde se spune că „Acest schit e zidit ... nu numai pentru podoabă și închinăciune, ci mai mult pentru a se face într’însul bunătăți, precum: învățatură de copii, ajutor de sărmani și altele. Căci pentru închinăciuni, au creștinii destule biserici în orașul Câmpulung”⁹. Școala va funcționa până anul 1821, și va fi închisă din cauza revoluției lui Tudor Vladimirescu, printre alte motive numărându-se pierderea sprijinul financiar și degradarea localului.

După închiderea școlii din schitul Mărculești oamenii cu o poziție socială inferioară vor înceta să își trimită copiii la învățatură, iar majoritatea boierilor și negustorilor vor prefera profesorii care cunoșteau limba greacă, deoarece moda vremii impunea să fii cunoscător și vorbitor de limba greacă. Până la înființarea școlii naționale, vor funcționa ca dascăli de limbă greacă patru preoți care sunt amintiți în memoriile lui C. D. Aricescu, și anume Manole, Gheorghe, Apostol și Iancu Cochinos¹⁰. Pe lângă acești preoți care își țineau orele de curs în curtea bisericii, probabil mai profesau și alte persoane care predau în limba română.

⁵ Gheorghe Pânuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățămintul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 43.

⁶ V. A. Urechia, *Istoria scolelor de la 1800-1864 cu o scurtă introducere cuprinzând note din istoria culturii naționale anterioare secolului XIX*, vol I, București, Imprimeria statului, 1892, p. 88.

⁷ Dan Simionescu, *Biserica Flămânda din Câmpulung-Muscel, în revista “Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”* anul XXXV, 1942 p. 175.

⁸ C. D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului Prima rezidență a României*, București, Ars Docendi, 2007, p. 206.

⁹ *Ibidem*, p. 273.

¹⁰ C. D. Aricescu, *Memoriile mele*, București, Profile Publishing, 2002, p. 27.

Înființarea școlii și evoluția ei

Câmpulungul are o tradiție vestită în ceea ce privește inaugurarea școlilor. Școala se ridică cu dificultate, dar odată obișnuită cu sistemul, populația renunță greu la școală și la oamenii care s-au dedicat acesteia. Câmpulungul se încadrează în categoria orașelor medievale cu o istorie destul de complicată care se bazează pe multe povești. Unul dintre mituri prezintă orașul ca fiind întemeiat de cavalerii teutoni, care aveau nevoie de o tabără unde să se regrupeze. Multe localități din apropierea Câmpulungului folosesc acest mit pentru a promova turismul. Cealaltă legendă referitoare la fondarea orașului amintește de Descălecatul lui Negru-Vodă și ridicarea cetății de scaun la Câmpulung. Dacă stăm să analizăm poziția Câmpulungului de-a lungul istoriei putem să spunem cu certitudine că era destul de importantă, fiind cetate de scaun, centru economic și, în anumite perioade, centru cultural. Partea culturală a evoluat prin construirea unei tipografii.

În oraș a funcționat o școală domnească la Biserica Domnească din Câmpulung și primul document atestat până acum scris în limba română, adică scrisoarea lui Neacșu, a fost scrisă de un câmpulungean. Putem spune că orașul Câmpulung a fost printre puținele localități care au manifestat un interes deosebit pentru educație, lucru datorat și influenței ardelenesti. Mulți boierii au frecventat școlile din Brașov, de exemplu Școala din Schei, și au adus în locul natal cunoștințele pe care le-au adunat pentru a le împărtăși cu alții. Mai există și posibilitatea ca o persoană care provenea din Brașov sau Sibiu să se mute în Câmpulung și în acea perioadă să deschidă o școală privată. Nici acest lucru nu trebuie trecut cu vederea deoarece se cunosc multe cazuri de ardeleni care s-au mutat din Transilvania în Muntenia pentru că aveau mai multe beneficii. Se cunoaște despre Gheorghe Lazăr că provenea din localitatea Avrig, care se afla în Transilvania, dar asta nu la oprit să deschidă o școală în București. Alt caz în care un profesor din Ardeal vine în Țara Românească să pregătească copiii, de data asta la cerere, este Aaron Florian. Aceasta a fost rugat de către Dinicu Golescu să educe copiii în școala pe care o va deschide pe domeniul lui de la Golești¹¹. Această inițiativă începută de Dinicu Golescu a fost inspirată din călătoriile lui în străinătate, unde a observat cum funcționează sistemul, iar cu informațiile strânse din călătoria sa va lua decizia să le aplice și în spațiul românesc.

În anul 1826 se deschide școala lui Dinicu Golescu care era dedicată tuturor copiilor neținând cont de statutul lor social, de asemenea școala lui avea internat. În școala sa erau acceptate și fetele, iar pentru educarea lor mai este chemat alt profesor din Brașov care a funcționat o perioadă în institutele dedicate fetelor, adică Nicolae Nicola. Respectiva școală va funcționa până la moartea lui Dinicu Golescu, în 1830. Respectivi profesori care au activat în cadrul școlii nu se vor întoarce în locul natal și vor continua să activeze în Țara Românească, unii dintre ei devenind stâlpi care vor

¹¹ Nicolae Iorga, *Istoria învățământului românesc*, București, Editura Casei Școalelor, 1928, p. 160.

ajuta la evoluția învățământului. Putem spune că influența ardeleană a ajutat la dezvoltarea orașului mai ales că în zonă exista o comunitatea de catolici destul de unită și bine organizată, care desigur că provine de peste munții. Astfel, primele contacte pe care le-au locuitori din Câmpulung cu școala sunt prin intermediul ardelenilor. Trebuie să menționăm că această legătură a putut să fie posibilă datorită comerțului și a tranzitului de mărfuri unde diferite comunități care nu aveau nicio legătură au putut să facă schimb de mărfuri, cunoștințe și tehnici. Contextul economic a contat mult pentru dezvoltarea culturală a orașului, iar tranzitul între cele două zone a favorizat dezvoltarea. Acesta ar fi un motiv pentru care știința de carte în oraș a prins rădăcini destul de repede.

Odată cu introducerea Regulamentelor Organice în țară în anul 1831 se va impune ca limba română să se folosească în școală și biserică.¹² Prin articolul 364 din regulamentul organic din Valahia se enunță următorul aspect „Învățătura publică trebuie asemenea a fi obiectul îngrijiri și privigherii Stăpânirii, ca creșterea tinerilor să fie întemeiată pe începuturile celui mai sănătos moral”¹³. Conducerea este obligată să deschidă școlii în fiecare reședință de județ din țară așa cum prevede legea și anume: „Epitropiia învățăturilor publice va alcătui regulamente pentru organizațiaa tuturilor așezărilor de creștere, precum și pentru toate cursurile învățăturilor care vor trebui să urmeze și le va supune la priimirea Domnului prin mijlocirea ministrului Trebilor din Lăuntru”¹⁴. Organul care va avea în grijă organizarea școlilor și înființarea lor este Eforia Școlilor. Regulamentul Organic din Valahia mai preciza cum se vor deschide școlile, modul de învățare folosit și cum se vor pregăti învățătorii pentru postul pe care o să îl ocupe. Aceste lucruri vor fi enunțate în articolul 366 „Să vor întocmi școale începătoare pentru amândoa securile în fieșicare căpetenie de loc a judeților, unde să vor învăța cunoștințele elementare, după metoda lui Lancaster să vor da acestor așezări toată întinderea înaintoare și așezări toate întinderea înaintătoare și asemănată cu suma banilor hotărâți pentru învățatură publică. Cursurile învățăturilor va urma în limba rumânească, nu numai pentru “înlesnirea școlărilor și desăvârșirea limbii țării, ci încă și pentru că toate trebile publice trebuie a să tracta într-ceastă limbă, care este cea ce să întrebuițează și întru toate slujbele sfiintei credințe”¹⁵. În legătură cu acest fragment trebuie să precizăm că respectiva regulă de a se construi școlii mixte nu s-a respectat. Majoritatea școlilor deschise începând cu anul 1832 erau cu precădere destinate băieților. Este adevărat că în unele instituții se permiteau să vină și fetele dar când erau loviții de supra aglomerare fetelor li se refuzau continuarea studiilor sau nu erau deloc primite. De exemplu în orașul Câmpulung, o perioadă de timp, fetele au putut să vină la școala națională, dar din cauza aglomerației din clase s-a interzis ca

¹² Ștefan Bârsănescu, *Educația învățământului, gândirea pedagogică în România*, București, Editura Științifică și enciclopedică, 1978, p. 64.

¹³ Paul Negulescu, George Alexianu (editori), *Colecțiunea vechilor legiuri administrative Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, București, Intreprinderile Eminescu, 1944, p. 129.

¹⁴ *Ibidem*, p. 129.

¹⁵ *Ibidem*, p. 129.

acestea să mai participe la cursuri. Astfel aceasta au fost obligate să urmeze un pension dacă părinți își permiteau, sau să renunțe.

În prima parte e perioadei de înființare a Eforiei Școlilor, fiind instituția care controlează și organizează școlile publice din Țara Românească, se ia hotărârea să fie aleși ca profesorii pentru a preda la școlile publice, absolvenții școlii secundare din București. Altfel profesor desemnat pentru județul Muscel era Costache Petrovici¹⁶.

În anul 1832 se decide deschiderea unei școli în Câmpulung. Deschiderea și organizarea ei au pus destule probleme conducerii deoarece nu erau pregătiți de o astfel de acțiune. Majoritatea boierilor vedeau această acțiune ca pe o metodă de a-și pierde statutul și averea, iar din această cauză formarea școlii se va contura cu marii dificultăți. Chiar dacă în oraș au mai existat școlii care le permiteau și oamenilor situați mai jos social să meargă la școală, boierii nu le vedeau ca pe un pericol fiind o inițiativă singulară, neprijinită de stat. În momentul în care această sarcină a căzut pe seama statului, boieri au început să-și pună întrebări și considerau că viața lor lipsită de griji era spre sfârșite.

Chiar dacă lucrurile au funcționat mai greu, conducerea orașului a fost obligată să aplice legile din Regulamentul Organic. În data de 25 septembrie 1831, conducerea va anunța că se vor folosi ca loc de desfășurare a cursurilor, camerele egumenești din Mănăstirea Negru-Vodă precizând „că nu s-au găsit case cu cinci odăi destoinice și dă locuință profesorilor și de învățatură școlarilor ca să închiriem ... am găsit de cuviință cu toții pentru gătitul acestei case de școală odăile ce se numesc egumenești ale sfintei mănăstiri dintr-acest oraș, fiindcă egumenii lăcuiesc în cele mai mari ce se numesc domnești, care sunt îndăsturile și pentru încăperea profesorilor și pentru sălile de învățatură școlarilor ...”¹⁷ comitetul format de oamenii de valoare din oraș își va lua angajamentul să organizeze camerele care vor fi folosite ca săli de clasă până va veni un profesor trimis de Eforie să își ocupe postul. Pe data de 15 ianuarie 1832 Eforia Școalelor naționale va trimite o scrisoare magistratului orașului prin care precizează că postul din localitate va fi ocupat de Dimitrie Jianu și că acesta are responsabilitatea să organizeze sala de clasă. Sarcina costă în așezarea mobilierului, organizarea băncilor, poziționarea plăcilor lancasteriene și a semicercurilor și începerea procedurilor pentru deschiderea școlii și primirea de elevi¹⁸. Profesorul care urma să sosească în oraș la sfârșitul lunii ianuarie observă că localul nu este încă pregătit. Va fi obligat să amâne deschiderea școlii până când respectivele camere vor deveni săli de clasă.

Eforia Școalelor se va îngriji să trimită materiale necesare pentru consolidarea localului, dar dacă localul era o clădire închiriată de oraș, Eforia trebuia să ajute doar cu mobilierul, table și cărții. În grija învățătorului cădea responsabilitatea de a aranja

¹⁶ V. A. Urechia, *Istoria școlilor de la 1800-1864...*, vol I, București, Imprimeria statului, 1892, p. 144.

¹⁷ Gheorghe Pârnuță, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturie și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997, p. 67.

¹⁸ *Ibidem*, p. 67.

sala de clasă, pentru acest lucru Eforia oferind un model având pretenția ca acest lucru să fie înfăptuit de persoanele aferente¹⁹.

Modelul după care se pot inspira profesorii e următorul: sala de predare trebuia să fie împărțită în doua deoarece într-o parte trebuiau amplasate semicercurile și în cealaltă jumătate vor fii amplasate băncile, se recomanda ca soba să fie așază în mijlocul sălii de clasă²⁰.

Dotarea unei clase cu modul de predare de tip lancasterian costa în jur de 520 de lei. Școala va fi deschisă pe data de 14 martie 1832, întârzierea fiind de câteva luni, deoarece sălile de clasă nu fuseseră mobilate. Din păcate la sosirea profesorului, respectiva clădire nu era gata și aceasta a fost nevoit să aștepte 2 luni până putea să își înceapă activitatea. În respectiva perioadă de stagnare a profesorului, Eforia dorea să îl mute în altă parte dar conducerea anunța de fiecare data că școala se va deschide imediat și nu este nevoie de o astfel de schimbare. Dumitru Jianu prezintă progresul școlii pe data de 23 martie, unde anunță personalul că lucrările școlii au început de o săptămână și deja cursurile sunt frecventate de 30 de copii. Jianu mai precizează că nu are lemne pentru a încălzi sălile și că îi trebuie o persoană care să asigure curățenia, să aducă apă pentru copii și să supravegheze copii când nu e el prin preajmă fiind preocupat cu treburi administrative²¹.

Lucrurile încep să evolueze destul de repede și băncile imediat sunt ocupate de copii dornici de învățatură. Astfel în a doua săptămână de când s-a deschis școala, numărul de copii a crescut la 62. În următoarele săptămâni tot se mai înscriau copii la școală, dar din cauza aglomerației profesorul este sfătuit de către conducere să nu mai accepte elevi până se construiește o noua școală. Veniseră așa de mulți copii încât profesorul Jianu este obligat să țină ore suplimentare: „învățătura se face cu o prea nlesnire a mea, pentru că pă unii îi pun să scrie într-o odaie, iar pă alții într'alta ca să citească și după urmare să alerg când într-o parte, când în alta”²². Observând situația nepotrivită în care se afla profesorul și copiii, magistratura orașului va lua hotărârea să deschidă o nouă școală, dar pentru acest lucru aveau nevoie de sprijinul boierilor. Aceștia vor susține decizia luată de magistratură, dar nu vor renunța să întârzie decizia, ei credeau că o școală în limba românească este incapabilă să formeze oameni de cultură. Neavând sprijinul boierilor pentru a ridica noua școală, deputații, oamenii din mahalalele orașului și pătura săracă a orașului la care s-au alăturat și câțiva negustorii se organizează și încep să construiască o școală. Este de apreciat că niște oameni fără cultură majoritatea făcând parte din populația săracă, doresc să le ofere copiilor lor educația de care ei nu au avut parte și această inițiativă nu este oprită de

¹⁹ V.A. Urechia, *Istoria scoalelor de la 1800-1864*, vol I, București, Imprimeria statului, 1892, p.143.

²⁰ Gheorghe Pârnuță, *Istoria învățământului și gândirea pedagogică din Țara Românească (sec XVII-XIX)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971, p. 212.

²¹ Gheorghe Pârnuță, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturii și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997, p. 68.

²² Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 50.

orgoliile boierilor. Lucrurile se schimbă când școala grecească din oraș își încheie activitatea, astfel singura opțiune pentru educație este școala națională. Desființarea școlii grecești obligă unii boierii să se implice, cei care s-au oferit să doneze banii pentru noua școală erau logofătul Nicolae Rucăreanu și serdarul Scarlat Iorga care pun la dispoziție suma de 12000 lei. Alegerea terenului va deveni cea mai complicată grijă a locuitorilor orașului. Cei din mahalale doreau ca școala să fie localizată în centru orașului, dar acolo se organiza târgul, iar negustorii nu doresc acest lucru deoarece strică orânduiala comerțului. Alții doreau să se construiască școala pe domeniul oferit de Dumitru Urianu și Sterie Arsenie care se afla aproape de casele lor.

Pentru a lua această decizie Dumitru Jianu va cere ajutorul Eforiei, aceasta va trimite ca consultanți pe dr. Negurescu, Nicolae Iliescu și din partea vorniciei pe Pană Costescu. Certurile încep să devină din ce în ce mai frecvente între oamenii de rând și boierii, deoarece cei din urmă preferau domeniul donat de Dumitru Urianu, iar ceilalți spuneau că doresc să se construiască școala pe locul în care a mai fost odată²³. În momentul când s-a făcut această cerere locul aparținea lui Smaranda Eliat care se va oferi să doneze terenul, singura problemă fiind că terenul era de dimensiuni prea mici.

Motivul pentru care deputații mahalalelor refuză ca școala să fie construită pe domeniul celor doi boierii este următorul: „ne cade prost cu depărtarea, căci cu mergerea dă câte două ori pe zi și întoarcerea face cale mai mult decât la un ceas, iar mai virtos cei ce stau în Vișoi și prin malurile Bughii, care fac mai mult de două ceasuri și pînăvin acasă îi apucă noaptea pe uliți. Mulți din noi avem copii mici, se scrie mai departe în jalbă, și ne aducem aminte de multe întâmplări rele, adică de cîini, de ploii, de vijelii, tunete, trăsnete și vîlcele de apă mare pă uliți din care se întâmplă și primejdii și răpunere de vieți. Noi slujim ca să trimitem cu copiii ca să-i îngrijească n-avem să mergem înșine nu putem că suntem oamenii muncitori pă afară ”²⁴.

După identificarea locului potrivit vor începe construcțiile pentru școală, dar din cauza logofătul Nicolae Rucăreanu și serdarului Scarlat Iorga care vor îngreuna construcția clădirii, aceasta va fi terminată în anul 1836. Localul școlii era compus din 2 sălii de clasă și două camere pentru profesori. Dar din păcate cei doi au hotărât să nu respecte planul făcut de Dumitru Jianu, astfel sălile de clasă erau mult mai mici față de proiectul original fiind că au considerat că localul va fi mult prea mare. Bineînțeles că efectele acestei decizii au dus iar la supraaglomerarea sălilor de clasă.

Școala va continua să evolueze la fiecare pas, în fiecare zi apărând noi elevi dornici de învățatură. Chiar dacă începutul a fost anevoios profesorul împreună cu oamenii locului au reușit să creeze un spațiu unde copiii pot să evolueze. Până la urmă și boierii care considerau că o școală în limba românească era inutilă, au ajuns să își trimită copiii la ea.

²³ Terenul unde a fost construit vechea școală se află aproape de Biserica Sfântul Ilie din Câmpulung.

²⁴ Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 52.

În anul 1842 profesorul Dumitru Jianu este înlocuit de către Ion Brezoianu. În această situație locuitorii orașului întocmesc o scrisoare: „Oroșenii iarăși se cunosc foarte nenorociți că, prin îngrijirea Cinstitei Eforii, au dobândit un învățător întocmai după cugetul nostru și după dorința stăpânirii care, în curs de unsprezece ani, nu numai că și-au urmat toate datoriile cu copiii noștri încât n-a dat cea mai puțină nemulțumire, dar prin ale lui bune purtări și multă aplecare către fapta bună a tras asupra-i toată dragostea oroșanilor, privindu-l pe de o parte ca pe un om folositor noă, iar de pe altă parte un trebuincios copiilor noștri cari privesc în dumnealui un duios părinte sufletesc. Și deprinderea noastră cu dumnealui ne-a făcut să-l socotim ca pe un oroșan al nostru de care nu ne-am putea depărta decât cu mare mâhnire, și întristare. Și cu cât ne bucurăm că o să fie al nostru, cu atât ne-am întristat auzind că Cinstita Eforie a binevoit să-l orânduiască revizor al școalelor Prințipatului.”²⁵ Chiar dacă despărțirea a fost dureroasă, drumurile lor se vor întâlni din nou în anul 1848.

Pe data de 25 septembrie 1842 catedra va fi ocupată de Ion Brezoianu. În perioada în care a fost profesor la școala orașului s-au schimbat multe lucruri. Acesta avea de gând să modifice localul, să introducă altă sală de clasă deoarece în anul 1844 anunță eforia că școala e supra aglomerată. Dar din păcate răspunsul Eforiei nu era unul pozitiv trebuind să mai aștepte deoarece conducerea orașului era preocupată cu achitare de alte cheltuieli²⁶. Ceea ce profesorul și-a propus să realizeze a fost greu deoarece la proiectele mai mari avea nevoie de sprijin financiar și de susținerea conducerii. Brezoianu s-a axat mai mult pe pregătirea copiilor pe care i-a iubit destul de mult încât să le ofere toate cunoștințele pe care le deținea. În articolul lui Ionnescu-Gion unde aceasta a reușit să intervieveze pe respectivul profesor, el povestea că făcea excursii cu elevi pe muscele ca să îi învețe să măsoare pământul și alte aptitudini de inginer²⁷. Iar în timpul verii se oferea să învețe persoanele care doreau să ocupe poziția de învățător.

Astfel, în perioada 1843-1848 școlile sătești din județul Muscel încep să apară datorită cadrelor didactice și sătenilor care erau interesați de cultura copiilor lor. În această situație se formează o școală normală în Câmpulung, trebuie să menționez că este încorporată școlii naționale, nu este altă școală care beneficiază de alt local sau alți profesori. O putem denumi secție sau profil care este creat special pentru instruirea actualilor profesori de la sate și candidații care doresc să devină profesorii.

Fiindcă școala începe să se mărească din ce în ce mai mult și un singur profesor nu mai poate să facă față mai este adus un nou dascăl, Barbu Marinescu, care se va ocupa de clasele a I-a și a II-a. Barbu Marinescu este un fost elev de-al lui Brezoianu care a fost pregătit special de el și Dumitru Jianu în domeniul didactic. La

²⁵ Gheorghe Pârnuță, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturii și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997, p. 111.

²⁶ Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 57.

²⁷ G. I, Ionnescu-Gion, *Portrete și evocări istorice*, București, Editura Minerva, 1986, p. 127.

examenul dat pentru ocupare de loc se va clasa pe locul doi. Dar, din păcate, destinul lui nu a fost să fie profesor în Câmpulung la scurt timp fiind înlocuit. În acest moment orașeni încearcă să îi schimbe destinul distinsului profesor prin trimiterea unei scrisori prin care propun ca Barbu Marinescu să rămână în continuare profesor în oraș, deoarece a fost născut în Muscel, și a fost pregătit exemplar și părinții îl preferă mai mult pe el decât orice străin. Cererea nu este ascultată. În locul lui va fi pus Răducanu Burdeanu care se va ridica peste reputația fostului său coleg și va satisface nevoile locale.

Oamenii au sprijinit mereu școala mai ales în Câmpulung-Muscel. Prin intermediul lor, Dumitru Jianu a reușit să construiască școala și să nu mai facă lecțiile în odăile ecumenești. Orașeni au ținut la toții profesorii care au călcat pragul școlii iar de fiecare dată când intervenea vreo schimbare de cadre didactice, orașenii au întocmit mereu memorii pentru păstrarea profesorilor.

Când va începe revoluția de la 1848, câmpulungeni se alătură imediat cauzei pentru care luptau foști și actuali lor profesori. Astfel Dumitru Jianu alături de Ioan Brezoianu sunt capetele revoluției din zona Câmpulung însoțiți de alte personalități precum Răducanu Burdeanu, Ion Negulici și C. D Aricescu împreună cu fratele său. S-au alăturat cauzei și învățători de la sate care au fost pregătiți de Ioan Brezoianu în spiritul revoluționar. Mulți au luat de model acțiunile fraților Goleșcu care erau musceleni, oamenii fiind atrași de lupta lor de a schimba societatea românească care se baza mai mult pe puterea și averile boierilor.

Pupă înăbușirea revoluției situația s-a înrăutățit în sistemul educațional. Toate școlile din Țara Românească vor fi închise până în anul 1851 când încep să fie reluate cursurile. Cei care au participat la revoluție și nu au reușit să fugă din țară vor fi arestați și trimiși la închisoare. De exemplu, Ioan Brezoianu a fost închis la Văcărești cu mulți colegii de ai săi, C.D Aricescu a fost exilat la Snagov timp de un an dar el a beneficiat de condiții mai bune față de mulți profesorii și țărani. Nici situația din Câmpulung nu era prea fericită, școala a fost distrusă în anul 1848 de oștirile otomane cantonate aici²⁸. În starea în care se afla orașul în anul 1849 pot spune că eforturile comunității de a ridica o școală au fost năruite prin distrugerea ei și prin faptul că au fost închiși cei mai importanți oameni, profesorii care îi ghidau copiii. Se prea spune că se aflau în același punct din care au pornit în anul 1832. Chiar dacă acțiunile după revoluție au afectat progresul făcut, asta nu înseamnă că este sfârșitul.

Școala se va redeschide în anul 1851, iar clădirea va fi supusă unei repartiții generale. În anul 1855 s-a trimis o cerere către Eforie administrația cerând bani pentru consolidare și construirea unor alte săli de clasă. Din păcate cererea din 1855 nu este acceptată și departamentul *Treburilor din Lăuntru* îi sfătuiesc pe câmpulungeni să facă modificările cu ajutorul orașenilor, deoarece nu existau fonduri la vistierie. Vor fi perioade în care școala va funcționa în casele orașenilor, deoarece clădirea inițială era

²⁸ Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 58.

folosită pentru alte scopuri. De exemplu, în anul 1855 școala a fost mutată în casa lui Gheorghe Stoica deoarece vechea clădire era folosită drept cazarmă și spital pentru militarii cantonați în oraș.

În anul 1864 se pune din nou problema localului care în momentul acela se afla într-o „stare deplorabilă, că temeliile s-au slăbit, tavanul amenință cu prăbușirea, umiditatea atacă sănătatea elevilor. Se vede, scria el, lipsa unei energice inițiative din partea municipalității”²⁹. Pentru că școala se afla într-o astfel de stare, se ia hotărârea ca școala să fie mutată la odăile mănăstiri Negru-Vodă.

Prima școală națională din Câmpulung își va continua activitatea în camerele mănăstiri negru Vodă până la construirea altei clădiri. Vechea clădire a școlii, care se afla lângă biserica Sfântul Ilie va fi lăsată în paragină până la dărâmarea ei în anul 1926. În anul 1929 se va construi altă școală de către Oprea Iorgulescu unde va fi frecventată de atât de băieți cât și de fete. În momentul actual școala poartă denumirea de Școala Gimnazială Oprea Iorgulescu și de majoritatea localnicilor este considerată prima școală deoarece în anul 1836 a fost construit aici primul local al școlii naționale.

Profesorii care vor preda după anul 1864 sunt următorii: Filaret Ionescu, Simion Negoescu, Iancu D. Petrescu, Dimitrie Scurei, Gheorghe Bădescu, Iosif Popescu, Dimitrie Petrescu, Nicolae Bălcescu, Ion Cantemir, Constantin Constantinescu, Grigore Lăzărescu și Gheorghe Ionescu.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea încep să apară alte școlii, astfel în anul 1861 se va deschide prima școală destinată fetelor și în anul 1869 va apărea a doua școală pentru băieții care la început va funcționa cu o singură clasă.

Întâia oară vom începe discuția despre școala de fete. Aceasta a primit denumirea de *externat* pentru fete. Școala de fete a fost construită prin intermediul Așezămintelor Brâncovenești finanțate de principele Bibescu Basarab Brancoveanu. La început școala va funcționa cu 55 de elevi și va avea două clase, clasa I și respectiv clasa a II-a, iar cea care va conduce școala va fi Elena Cernăvodeanu. Școala va funcționa pe o perioadă nedeterminată în mai multe localuri închiriate, majoritatea neadecvate. În anul 1861 Așezămintele Brâncovenești decid ca din luna august fetele să beneficieze de o masă de prânz. Pentru această inițiativă se vor trimite în Câmpulung castroane și tacâmuri pentru a fi folosite de către eleve și școala se va dota cu instrumente de bucătărie pentru a pregăti mâncarea. Începând din luna octombrie, fetele vor primi o masă la școală.³⁰ Pe lângă directoare mai erau câțiva profesori care predau diferite materii, de exemplu preotul D. Ionescu care trebuia să la predea fetelor catehismul și D. Piso.

La data de 18 septembrie 1862 Școala de fete va fi administrată de către primărie, deoarece Așezămintele Brâncovenești au intrat în posesia Ministerului de Cultură. Cu acest prilej se va introduce și clasa a III-a în următorul an școlar³¹. Școala

²⁹ *Ibidem*, p. 58.

³⁰ Ioan Răuțescu, *Câmpulung-Muscel monografie istorică*, Câmpulung-Muscel, Tipografie Gh. Gh. Vlădescu, 1943, p. 221.

³¹ *Ibidem*, p. 222.

se aflau la același nivel. Elevii puteau să se înscrie în orice perioadă a anului școlar, se învăța cu rapiditate și costurile pentru materiale era redus³⁴.

Materiale care dascălii le foloseau pentru a învăța copiii erau niște tăblițe sau planșe unde erau reprezentate alfabetul, silabe, cuvinte și cifre și fragmente pentru citit. Aceștia învățau prin intermediul silabisiri și a memorării. Copiii erau împărțiți pe mai multe niveluri de învățare, temeiul de diferențiere fiind cunoștințele dobândite, iar fiecare nivel era pregătit de câte un monitor, un elev ales de profesor care posedă anumite calități intelectuale mai avansate decât restul, care îl ajuta pe dascăl la predat. Dacă un copil reușea să depășească toate cererile dint-un nivel erau trecut la următorul, există și posibilitatea să te întorci la primul nivel dacă uitai toate cunoștințele dobândite. La sfârșitul lecțiilor, elevii erau examinați de profesor și se decidea dacă promovează la următorul nivel sau rămân pe loc. Durata de studiu folosind modelul lancasterian era de 2 ani, dar sistemul nu a avut succes prea mare în spațiul românesc, deoarece copiii nu aveau manuale sau alte resurse pentru a repeta cititul și socotitul acasă sau în afara școlii.

Majoritatea lecțiilor se să făceau pe baza unor cărți străine traduse în românește, de exemplu *Prințesa Clermont* tradusă de către Ioan Brezoianu pentru a face lecțiile de citire pe ea. Mai erau folosite cărțile bisericești pentru repetarea cititului, chiar în prima parte s-au scos destule manuale având ca tematică religia. O să dau câteva exemple *Elementele de Istorie Sfântă a vechiului și Noului Testament pentru folosul Rumânilor și a celor ce cunosc limba noastră* de Dumitru Jianu, *Elemente de istorie sfântă* de Ioan Brezoianu.

Primele manuale românești erau de o calitate inferioară deoarece erau copiate după cărți de învățatură străine. Manualele care au rezultat, au fost editate fără a le adapta la normele gramaticale în vigoare, astfel erau niște manuale neîngrijite. De asemenea nu erau adaptate pentru copiii din spațiul românesc. Odată cu trecerea timpului o mentalitate nouă cuprinde profesorii. Datorită evoluției culturale și economice, vor apărea opere literare scrise de autori români. Această mentalitate va fi adoptată și de scriitorii de manuale, dar din păcate nici de data asta nu au ieșit niște manuale calitative din lipsa unui model autohton. Cu timpul, se vor introduce niște reguli în scrierea manualelor, deoarece apar prea multe manuale care nu aduc niciun folos în educarea copiilor. Unele dintre reguli sunt: scrierea corect gramaticală, omiterea limbajul popular în redactare, potrivirea cu nivelul copiilor din principat. Manuale erau verificate prin intermediul unei comisii, iar cel mai bun manual era ales și livrat pe băncile elevilor.

În orașul Câmpulung pe lângă folosirea planșelor lancasteriane oferite de Eforie și a cărților recomandate de stat, profesorii educă elevii prin intermediul manualelor redactate de ei. Astfel Dumitru Jianu, bazându-se pe activitatea de la clasă și analizând cum rețin copii mai bine informația, va redacta un manual special pentru

³⁴ Cristina Guđin, *Evoluția învățământului primar în orașul București (1864-1899)*, București, Editura Universității, 2007, p. 13.

nevoile lor. Manualul se va numi *Abecedar sau Mentor* și a fost construit pe modelul cărții de buzunar. Manualul începe cu un îndem pentru elevi care doresc să înceapă învățătura „Să învățați, să vă păziți sănătatea, să respectați cele sfinte, să vă iubiți neamul și patria, să vă iubiți unul pe altu și să nu credeți nimicurile”³⁵. În total cartea are opt capitole fiecare cu un titlu sugestiv: Capitolul I având titlul *Învățarea slovelor și pronunțarea lor*, Capitolul II cu *Ferirea de primejdii*, Capitolul III cu *Curățenia și sănătatea* care fac parte din trimestrul I, Capitolul IV cu *Povățuiri morale și rugăciuni* aceasta se învață pe perioada trimestrului al II iar celelalte rămân pentru ultimul trimestru, Capitolul V *Alte rugăciuni*, Capitolul VI cu *Pentru patrie*, Capitolul VII cu *De timp și sărbătorii* și Capitolul VIII cu *De superstiții*. Fiecare capitol are o tematică reprezentativă astfel în capitolul III se ilustrează lucrurile de care ar trebui să se protejeze copilul deoarece ele sunt cauza multor morții. În pagina 4 a cărții se menționează probleme copilului cu cititul: nu identifică literele, rostirea împreună a unei consoane cu o vocală și citirea unei propoziții. Manualul fiind o carte care putea să fie cumpărată chiar și de persoanele sărace dorea eradicare analfabetismului și creșterea nivelului de educație elementară în rândurile populației.

Altă persoană care a scris un manual la începutul secolului XIX este Ioan Brezoianu. Pe lângă activitatea lui publicistică, dascălul se va axa și pe scrierea de cărți pentru îmbogățirea culturii naționale. Majoritatea cărților lui se vor baza pe îmbogățirea culturii pentru ambele sexe, astfel va face un manual de agricultură și un manual dedicat tinerelor fete care vor ajunge mame, având nevoie de informații pentru îngrijirea copiilor și evitarea anumitor boli. Manualele care au ca tematică medicală sunt următoarele: *Manualul mumelor sau epistole către o suroră pentru educația copiilor*, *Manualul sănătății sau medicina și farmacia domestică*. Din păcate nu știu dacă Ioan Brezoianu avea vreo pregătire medicală sau a copiat informații pentru a forma o carte, dar subiectul igienei era o tematică des discutată în rândul învățătorilor. Altă carte care este reprezentativă pentru pedagogie este *Manual complet de învățătură mutuală sau instrucții pentru fondatorii și directorii școalelor despre metoda mutuală*, pentru această lucrare va studia cărțile unor autori străini, precum Andrew Bell, Lancaster, Pestalozzi, Lorain și Lamotte și va încerca să formuleze noi metode și concepte de predare care să fie folosite de profesori la clasă³⁶. Bineînțeles că tot ce a teoretizat în manualul lui a fost aplicat în perioada în care a fost profesor la Câmpulung, făcând teste pentru a observa avantajele și dezavantajele metodei proprii de predare. Putem menționa că lucrările lui Ioan Brezoianu sunt greoaie pentru copiii claselor primare, majoritatea erau dedicate profesorilor începători pentru îmbunătățirea metodelor de predare. Mai erau dedicate și persoanelor care au reușit să termine o școală secundară.

³⁵ Dumitru Jianu, *Abecedar sau Mentor...*, Sibiu, MDCCXXX, p. 1.

³⁶ Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 215.

Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea încep să se întocmească abecedarele. Abecedarul este primul manual din care copii învață literele, cititul și cifrele. Fiind prima carte din viața unui școlar, ea trebuia să respecte anumite principii: să fie introduse lecții inspirate din mediul înconjurător, informațiile să fie interactive, fragmentele și pasajele din cărții de lectură să se potrivească nivelului copilului și să fie de dimensiuni mici, manualul să nu aibă greșeli gramaticale, să respecte normele de ortografie, să nu folosească termeni de origine străină și exprimarea să fie logică³⁷. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea au apărut numeroase manuale pentru diferite materii, este de înțeles că nu toate respectau regulile și majoritatea erau incoerente în materie de informație. Chiar dacă regulile nu erau respectate în totalitate se mai întâmpla să fie introduse și astfel de manuale din lipsa de cărți.

Amintim câteva manuale care au circulat de-a lungul secolului: *Cursul de scriere și citire* pentru începători a lui M. Schwartz, *Abecedarul fonetic* de D. R. Codrescu, *Noul abecedar românesc sau elemente de lectură și scriere* de I. C. Massim și I. Badilescu, *Metoda nouă de scriere și citire pentru usul clasei I primară* de Ion creangă, C. grigorescu, G. Ienschescu, N. Clinescu, V. Receanu, A. Simionescu, *Noul abecedar pentru scris și citit* a lui V. Gr. Borgovan, *Noul abecedar* de A. I. Odobescu și V. Gr. Borgovan, *Ântâia carte de lectură și învățatură pentru școalele primare* de I. Popescu, *Extract din istoria Românilor pentru usul școalelor primare de ambe-sexe* de B. Dragoșescu, *Istorie a Românilor. Biografie pentru clasa a III-a primare din Principatele-Unite* de V. A. Urechia, *Istoria românilor pentru clasele primare de ambe sexe* de A. D. Xenopol, *Elemente de geographia modernă pentru clasele primare* de A. Vennescu, *Cartea de aritmetică pentru clasa a II-a primară urbană și rurală* de M. M. Dobroviciu și *Cartea de aritmetică și geometrie pentru clasa a IV-a primară urbană* de Borgovan.

În continuare prezentăm unele informații referitoare la manualele menționate mai sus. Primul manual este cel elaborat de A. I. Odobescu și V. Gr. Borgovan având titlul de Noul Abecedar. Acest manual va fi introdus în școli datorită conținutului atractiv. Lecțiile erau organizate logic conținând informații materializate în imagini și întrebări care ar trebui să inducă curiozitatea copilului. Pentru explicarea unor fenomene științifice se foloseau de mediul înconjurător al copiilor, pentru a defini ce se întâmplă mai exact, iar pentru învățarea alfabetului se folosește o metodă ritmică care se reține ușor, astfel fiecare literă din alfabet are o poezie. Și în final, aveau câteva lecții cu tematică religioasă care trebuiau adaptate la vârsta copilului³⁸. Alt manual ar fi *Ântâia carte de lectură și învățatură pentru școalele primare* elaborat de I. Popescu care apare în anul 1879. Aceasta va fi divizat în 6 părți și va oferi informații profesorilor în legătură cu metodele pe care trebuie să le folosească la clasă, cum să

³⁷ Cristina Gudín, *Evoluția învățământului primar în orașul București (1864-1899)*, București, Editura Universității, 2007, p. 195.

³⁸ *Ibidem*, p. 201.

interacționeze cu elevii și cum să abordeze o lecție. Acest manual era dedicat mai mult profesorilor începătorii. Manualul pune mai mult accentul pe elementele tehnice și pe capacitatea de a deprinde abilitățile de scris și citit³⁹. Se insistă mai mult pe transmiterea informațiilor esențiale și pe introducerea unor valori morale.

În legătură cu programa aceasta s-a uniformizat foarte târziu, astfel la început fiecare profesor predă bazându-se pe cunoștințele pe care le avea. Dar în fiecare școală erau prezente ca materie principală, scrisul, silabisirea și catehismul.

Programa din prima jumătate de secol se caracterizează pe dezordine, profesorii aplicând propriile programe după ureche. Cea de-a doua jumătate, este mult mai organizată, programa începe să fie pusă la punct și va fi introdusă în fiecare școală din țară. Elementele acestea diferă deoarece în 1864 se renunță la stilul de predare prin intermediul tablelor lancasteriane și trebuie să se găsească alte metode și manuale care să se adapteze pe alt model de predare. Prima programă făcută în anul 1831 trebuia să dispună de următoarele cunoștințe din parte elevilor, adică: gramatică, minime cunoștințe de geografie politicească, catehismul și teoria numerilor întregi⁴⁰. Aceasta din urmă, este prima programă care a fost propusă de profesorii. Între timp s-au mai adăugat materii și se distribuie informațiile pe mai multe niveluri programa claselor a I și a II-a fiind următoarea: „citirea și scrierea după modelul Lancastrian, cele patru lucrări ale aritmeticii din gând cu numere simple”, în clasa a III era următoarele materii: catehismul, elemente de gramatică românească, geografie, elemente de aritmetică practică până la fracțiuni. Clasa a IV-a cuprindea și aritmetica din a III-a adăugându-se: elemente generale de geometrie și de mecanică practică, scriere prin reguli gramaticale, desen liniar și muzică bisericească⁴¹. O problemă care este întâlnită în prima jumătate a secolului al XIX-lea este schimbarea programei la fiecare an și faptul că în fiecare școală programa era diferită. Din această cauză învățământul nu este uniformizat și elevii școlilor din București vor deține mai multe informații față de cei care au urmat o școală la o reședință de județ. Diferențe la programă se observă la școlile de fete unde sunt introduse diferite activități practice pentru a înlocui alte materii.

În clasele primare se dorea ca elevul să dețină informații elementare după terminarea cursurilor, precum să știe să citească și să scrie, principiile religioase, elemente de calcul și geometrie, geografie și gramatică⁴², aceasta fiind baza pe care o va folosi pentru a urma școala secundară.

Programa pentru școlile înființate la oraș era următoarea:

În clasa I: Silabisire, cetire și scriere, Invetatura pe din afară a rugăciunilor, Deprindere la scrierea și însemnarea numerelor aritmetice, Principiuri de numeratie și calcul din gând.

³⁹ *Ibidem*, p. 205.

⁴⁰ V. A. Urechia, *Istoria școlilor de la 1800-1864...*, vol I, București, Imprimeria statului, 1892, p. 145.

⁴¹ *Ibidem*, p. 178.

⁴² V. A. Urechia, *Istoria școlilor de la 1800-1864...*, vol III, București, Imprimeria statului, 1894, p. 15.

În clasa II: Citire pe extracte din sânta scriptura, Scriere dupe modelul de caligrafie și dictando, Catechisinul, Aritmetica, (cele 4 lucrari cu numere întregi).

În clasa III: Cetirea cu înțelegere și explicație pe deosebite cărți religioase și morale, Caligrafia, Istoria sfânta la in prescurtare, Aritmetica, (cele 4 lucrad cu frangeri si explicatia sistetnului inesurilor și greutatilor obiclnuite in țera), Elemente de geografia física, (cele de capetenie impartid ale globului cu o setula descriere a statelor Europa, si mal amèrun la a Principatelor Ronuinia i Moldova), Inceputuri de gramatica.

În clasa IV: Cetire cu explicatie pe cartea intitulata. Prietenul tinerimei, si altele aseinenea, Elemente de geografie imbinata cu principiud de desemn liniar, Elemente de geografia civila a tutolor partilor globului, cu o mai amènunta descriere a statelor Europei, Elemente de gramatica⁴³.

Aceste programe erau pentru orientarea profesorilor, deoarece prima programa care va fii implementată în toate instituțiile de învățământ este cea din anul 1862.

Școlile private din orașul Câmpulung

În Câmpulung au funcționat destul de multe școlii private înființate de străini sau oamenii ai locului. Singura problemă este că nu toate au fost menționate în documente, astfel Ioan Răuțescu menționează în monografia sa o școală formată după 1864. Se înființase o școala privată secundară. De asemenea C. D. Aricescu își menționează profesorii de greacă în jurnalul său, de la școli private, dar nu oferă prea multe detalii despre activitatea lor și modul de desfășurare a orei. Școala privată înainte de anul 1832 era singurul loc unde copiii puteau să acceseze informații, acest lucru se va modifica în timp prin deschiderea școlii de stat deoarece câmpulungenii au preferat să își trimită copiii acolo decât la dascălii de greacă. De asemenea învățământul privat era destinat pentru copiii ale căror familii erau mai înstărite. De Învățământul privat nu mai atrage doritori în oraș până la anul 1848 când școala va fi închisă din cauza evenimentelor din tipul revoluției. În perioada de după revoluție se deschid în oraș trei școlii private, respectiv una de germană, una de franceză și una de limba românească. Mai exista în oraș și o școală profesională organizată de preotul Badea la Biserica Sfânta Marină de zugrăvire⁴⁴ pe care o urmase pictorul Ion Negulici.

Școala românească a fost condusă o perioadă de foști profesori de la școala primară din Câmpulung, printre care și Barbu Marinescu. Școala lui funcționa cu 3 clase care erau urmate de 63 de elevi. Barbu Marinescu era fostul elev al lui Dumitru

⁴³ ⁴³ Apud din V. A. Urechia, *Istoria școalelor de la 1800-1864...*, vol III, București, Imprimeria statului, 1894, p 25.

⁴⁴Gheorghe Pârnuță, *Istoria învățământului și gândirea pedagogică din Țara Românească (sec XVII-XIX)*, București, Editura Didactică și pedagogică, 1971, p. 222.

Jianu, probabil activitatea lui în școala privată va fi asemănătoare cu a dascălul său. Școala lui Barbu Marinescu își pierde din popularitate începând cu anul 1850, deoarece Nicolae Șerbănescu își pierde postul la școala germană și va lua decizia să își organizeze propria școală privată, care va atrage elevi în defavoarea școlii lui Marinescu.

În Câmpulung-Muscel școlile private au funcționat majoritar în perioada când nu exista școala națională sau când aceasta era suspendată. Locuitorii preferau școala națională pentru copii lor.

Una dintre școlile private deschise în oraș este școala de limbă germană condusă de Carol Kapp care își începe activitate în anul 1847, având doar 10 elevi cu origini boierești⁴⁵ în clasă. În următorul an școlar se vor înscrie 27 de elevii provenind din familii bune, numărul crescând așa de rapid din cauza închiderii școlii de stat. Limba germană se preda cu ajutorul *Abecedarului German* tipărit la tipografia lui C.A Rosetti și Winterhalder și mai foloseau ca material ajutător pentru a învăța limba germană *Gramatica germano-română* tipărită la Brașov⁴⁶. Elevi care urmau respectiva școala nu proveneau doar din Câmpulung, astfel veneau elevi și din Boteni, Pitești, Sibiu și Curtea de Argeș să urmeze cursurile. Aceștia au fost cazați la un pension aflat pe strada Sfântul Nicolae. La început școala funcționa doar cu un singur profesor care era și director, adică Carol Kapp, iar mai târziu se va alătura Nicolae Șerbănescu care va preda limba română și Eugenie Lebrun pentru limba franceză. La început școala a fost creată pentru a învăța limba germană și destinată doar pentru elevi care aveau origine germană, astfel elevi de origine română urmau doar cursuri de limba germană, iar celelalte materii le urmau la școala de stat sau la altă școală particulară. Prin introducerea lui Nicolae Șerbănescu, Carol Kapp nu a mai fost nevoit să trimită copiii la alte școlii ca să învețe limba română. Profesoara de franceză, Eugenie Lebrun, din cauza nefamiliarizării cu graiul popular și a curențelor de gramatică franceză, va fi reclamată de Ioan Brezoianu la Eforie pentru a fi schimbată cu altcineva. Brezoianu îl va oferi de exemplu pe Răducu Burdeanu, care are aptitudini superioare și care este de sex masculin. Ioan Brezoianu chiar precizează în reclamație că „În școala de limba germană, ce este sub direcția d-lui Kapu și care se află și elevi interni, se dau lecții de limbă franceză de către o doamnă Lebrun, rămașiță a unei trupe franceze de comedie, care damă, prin portul său în haine bărbătești, dând într-o vreme prepus de a sa moralitate, nu cunoaște gramatica limbii ce comunică pensionarilor, pe cât a aflat subînsemnatul.”⁴⁷. Faptul că o femeie se afla la catedră într-o școală destinată băieților este o deosebită problemă pentru acea perioadă, deoarece prin această interacțiune se considera că inocența și moralitatea elevilor era afectată. Decizia Eforiei a fost ca

⁴⁵ Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968, p. 107.

⁴⁶ Gheorghe Pârnuță, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturii și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997, p. 153.

⁴⁷ Gheorghe Pârnuță, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturii și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997, p. 159.

respectiva persoană să nu mai activeze ca profesor și catedra va rămâne vacantă până la ocuparea ei de Răducu Burdeanu. În anul 1850 școala germană va fi desființată deoarece Carol Kapp a fost numit staroste la biserica catolică din oraș și nu reușea să își îndeplinească datoriile ca profesor.

După ce a fost eliminată din de la școala germană, Eugenia Lebrun își deschide propria ei școală de limba franceză care va fi urmată de 8 elevi. Având în vedere aptitudinile ei ca profesoară, detaliate de Ioan Brezoianu în scrisoarea lui către Eforie, pe care am prezenta-o mai sus, este surprinzător că școala ei avea totuși elevi și că reușea să își îndeplinească datoria.

În anul 1851 se va deschide școala publică, iar gloria școlilor particulare va apune. Copiii se vor întoarce la școala națională și încet școlile private se vor închide iar profesorii de română se vor întoarce să predea în școlile de stat.

Bibliografie selectivă

- Aricescu D. Constantin, *Memoriile mele*, București, ProfilePublishing, 2002.
- Bârsănescu Ștefan, *Educația învățământului, gândirea pedagogică în România*, București, Editura Științifică și enciclopedică, 1978.
- Gudin Cristina, *Evoluția învățământului primar în orașul București (1864-1899)*, București, Editura Universității, 2007.
- Ionescu-Gion, *Portrete și evocări istorice*, București, Editura Minerva, 1986.
- Iorga Nicolae, *Istoria învățământului românesc*, București, Editura Casei Școalelor, 1928.
- Negulescu, Paul, George Alexianu (editori), *Colecțiunea vechilor legiuri administrative Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, București, Intreprinderile Eminescu, 1944.
- Pârnuță Gheorghe, Ștefan Trâmbaciu, *Mărturii și documente școlare muscelene (1215-1918)*, București, Editura Semne, 1997.
- Pârnuță Gheorghe, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, București, Editura didactică și pedagogică, 1968.
- Pârnuță Gheorghe, *Istoria învățământului și gândirea pedagogică din Țara Românească (sec XVII-XIX)*, București, Editura Didactică și pedagogică, 1971.
- Răuțescu, Ioan, *Câmpulung-Muscel monografie istorică*, Câmpulung-Muscel, Tipografie Gh. Gh. Vlădescu, 1943.
- Simionescu Dan, *Biserica Flămânda din Câmpulung-Muscel*, în revista „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice” anul XXXV, 1942.
- Teodoru Horia, *Biserica Schitului Mărculești-Flămânda din Câmpulung-Muscel Studiu Arhitectonic*, în revista „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice” anul XXXV, 1942.
- Urechia V. A., *Istoria școalelor de la 1800-1864...*, vol III, București, Imprimeria statului, 1894.